

Podnebni svet

Številka: 35400-10/2023-2550-102

Datum: 10. 9. 2024

Zadeva: Zapisnik o 10. seji Podnebnega sveta

Kraj: Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo

Čas: 10.15-12.30

Prisotni člani: doc. dr. Žiga Zaplotnik, prof. dr. Hojka Kraigher, prof. dr. Franci Gabrovšek, dr. Maja Simoneti (udeležba na daljavo), dr. Jonas Sonnenschein, prof. dr. Dunja Bandelj (udeležba na daljavo), prof. dr. Griša Močnik

Opravičeni člani: prof. dr. Andreja Kutnar, prof. dr. Niko Samec

Ostali prisotni: mag. Bojan Kumer, mag. Tina Seršen, Uroš Vajgl, Matjaž Česen, Andreja Urbančič, Alma Bijedić, Andrej Gnezda, Gregor Marko Frim, Klara Poličnik

Dnevni red:

1. Potrditev predloga dnevnega reda
2. Pregled uresničitve sklepov prejšnjih sej
 - a. Na 7. seji je bil sprejet Sklep 3: Podnebni svet se strinja s predlaganimi spremembami Poslovnika Vlade Republike Slovenije glede vladnih gradiv. MOPE se o možnih spremembah posvetuje z Generalnim sekretariatom Vlade Republike Slovenije
 - b. Na 7. seji je bil sprejet Sklep 4: Podnebni svet bo pripravil letno poročilo za obdobje od septembra 2023 do 2024, ki bo za namene obveščanja javnosti objavljen na osrednjem spletnem mestu državne uprave
 - c. Predstavitve članov Podnebnega sveta na spletu
 - d. Na 9. seji je bil sprejet Sklep 1: Podnebni svet je družbo GEN energija zaprosil za posredovanje ekonomske študije projekta JEK2
3. Razprava o Podnebnem zakonu
 - a. Pregled glavnih sprememb
 - b. Proračunski odhodki in davčni izdatki, ki spodbujajo rabo fosilnih goriv
4. Razprava o NEPN
 - a. Pregled glavnih sprememb v končni verziji
 - b. Ukrepi in politike finančne
5. Razno:
 - a. Informacije o nadaljnjem obratovanju TEŠ6 in alternativah za ogrevanje v Šaleški dolini

- b. Razdelitev nadaljnjega dela med člani Podnebnega sveta

K točki 1 – Potrditev predloga dnevnega reda

Podnebni svet je potrdil dnevni red. Dodani sta bili novi točki pod razno.

K točki 2 – Pregled uresničitve sklepov prejšnjih sej

- a. **Na 7. seji je bil sprejet Sklep 3: Podnebni svet se strinja s predlaganimi spremembami Poslovnika Vlade Republike Slovenije glede vladnih gradiv. MOPE se o možnih spremembah posvetuje z Generalnim sekretariatom Vlade Republike Slovenije**

Podnebni svet se je seznanil s [Spremembami in dopolnitvami Poslovnika Podnebnega sveta](#), ki jih je sprejela vlada in so predvsem operativne narave.

Podnebni svet je zanimalo, kaj vlada pričakuje od Podnebnega sveta: kakšne informacije in stališča ter kakšen mehanizem ima na voljo za to. Zanimalo ga je tudi, ali se pričakuje, da podaja mnenja pred ali le med javno obravnavo ključnih dokumentov, ki vplivajo na podnebje.

Predstavniki MOPE so se strinjali, da je zgodnje vključevanje sveta pomembno, zato preverjajo možnosti za vzpostavitev smiselnega sistema vključevanja Podnebnega sveta v procese priprave pred javno obravnavo in predlagali, da si Podnebni svet sprva prizadeva za vzpostavitev sodelovalnega odnosa z resorji, ki so ključni.

- b. **Na 7. seji je bil sprejet Sklep 4: Podnebni svet bo pripravil letno poročilo za obdobje od septembra 2023 do 2024, ki bo za namene obveščanja javnosti objavljen na osrednjem spletnem mestu državne uprave.**

Podnebni svet bo preučil osnutek letnega poročila o delu Podnebnega sveta za obdobje 2023-2024. Predlagano je bilo, da se na začetku doda kratek povzetek z bistvenimi vsebinskimi poudarki.

- c. **Predstavitve članov Podnebnega sveta na spletu**

Po prejetju predstavitev vseh članov bodo objavljene na spletni strani GOV.SI.

Sklep 1: Člani Podnebnega sveta pošljejo predstavitve na MOPE.

- d. **Na 9. seji je bil sprejet Sklep 1: Podnebni svet je družbo GEN energija zaprosil za posredovanje ekonomske študije projekta JEK2**

Podnebni svet je od GEN energije prejel Makroekonomsko analizo gradnje in delovanja JEK2, ni pa še prejel ekonomike projekta, saj je v procesu recenzije. Pričakuje, da bo študijo prejel v času, ko se bodo dokumenti razgrnili za javnost. Ob tem je izpostavil, da s strani GEN energije prihajajo tudi druga sporočila z informacijami glede referendumu.

K točki 3 – Razprava o Podnebnem zakonu (POZA)

- e. **Pregled glavnih sprememb**

Podnebni svet je prejel verzijo POZA v času medresorske obravnave, ki je bila objavljena na portalu E-demokracija.

Predstavniki MOPE so predstavili glavne spremembe v zakonu, ki se nanašajo na:

- dajatev za zasebne zračne prevoze,
- premik časovnice doseganja podnebne nevtralnosti iz 2050 na 2045,
- ni več predloga za ukinitve spodbud oz. vračila trošarin za fosilna goriva,
- biogoriva se bodo urejala v okviru drugega zakona.

f. Proračunski odhodki in davčni izdatki, ki spodbujajo rabo fosilnih goriv

Podnebni svet je pozdravil omenjene spremembe, zavrača pa **odpravo ukinitve spodbud za fosilna goriva**: svet je zanimalo, kakšna je bila motivacija za odpravo, ki jo je vsebovala prejšnja različica.

Predstavniki MOPE so pojasnili, da v času usklajevanja z resorji niso prejeli zadostne podpore, zlasti s strani Ministrstva za finance (MF) zaradi predvidenih finančnih posledic za proračun.

Predstavniki MOPE so dodano pojasnili, da se je dikcija glede ukinitve spodbud, ki je izpadla iz zadnje različice POZA, dotikala zgolj komercialnega dizla. Avtoprevozniki, ki kupujejo gorivo v Sloveniji, dobijo vračilo trošarin do minimalne stopnje, ki jo določa EU direktiva. Gorivo plačajo v celoti, nato pa se jim vrne del trošarine do minimalne stopnje. EU direktiva vračanje omogoča in nekaj držav članic to uveljavlja. MOPE potrjuje, da gre za okolju škodljivo subvencijo.

Če Slovenija vračila trošarin ne bi več omogočala, bi to avtoprevoznike odvrnilo od nakupa goriva pri nas, saj bi ga kupovali v sosednjih državah, ki to dopuščajo. Tovornjaki imajo velik doseg in njihovi postanki se v praksi načrtujejo glede na najbolj optimalno možnost za nakup goriva.

Predstavniki MOPE so izpostavili, da bi bilo **podnebno odgovorno, da vse države ukinejo vračila**.

Z odpravo subvencij bi avtoprevoznike verjetno odvrnili od nakupa goriva v Sloveniji, kar bi zmanjšalo porabo energije in emisije v Sloveniji, ki so med bolj problematičnimi. Vendar bi s tem emisije prenesli v bilance držav, kjer bi prevozniki po novem točili gorivo, do absolutnega zmanjšanja emisije pa predvidoma ne bi prišlo. Predstavniki MOPE so poudarili, da bi to prineslo določen izpad prihodkov proračuna, na kar kažejo simulacije.

Podnebni svet je povedal, da gre za argument, ki se ponavlja že dvanajst let s strani MF in v tem času ni bilo nobenih sprememb.

Predstavniki MOPE so poudarili, da se bo korak naprej v POZA zgodil z namensko CO₂ dajatvijo, ki se bo stekala v Podnebni sklad za ukrepe blaženja in prilagajanja podnebnim spremembam.

Podnebni svet je prav tako izpostavil, da je določilo glede aktivne vloge Slovenije pri oblikovanju trošarinske politike na ravni EU v NEPN črtano. Predstavniki MOPE so pojasnili, da si želijo, da tega ne bi urejali sami, ampak vsi na ravni EU, in da bi ta del moral biti dodan, ne črtan.

Svet je dodatno opozoril, da v POZA **ne gre le za dikcijo glede komercialnega dizla, ki je izpadla, gre za celoten opis glede spodbud za fosilna goriva**. Dobili bomo krovni zakon, ki je dobrodošel, a ne ureja več subvencij za fosilna goriva na ravni celotnega gospodarstva. Svet je poudaril, da smo v situaciji, ko prevoznike iz tujine vabimo, da gorivo kupujejo v Sloveniji, in da razume, da MF to zagovarja. Vseeno pa bi ukinitve spodbud predstavljala pomemben signal, kaj je treba storiti s podnebnega vidika. **To bi bil namreč eden izmed bistvenih ukrepov za zmanjšanje emisij do 2030.**

Predstavniki MOPE so povedali, da so temu naklonjeni, MF pa ne. Zavedajo se, da bi ukinitve spodbud pomenila zgolj kratkoročni statistični premik emisij. Globalno gledano bi bil učinek na zmanjšanje emisij predvidoma manjši, na simbolni ravni pa velik. Zato so ohranili to pobudo, ni pa bilo ambicije, da se to izvede.

Podnebni svet je v nadaljevanju predlagal, da se skliče sestanek s predstavniki MF.

Predlagal je tudi, da omenjen člen glede spodbud v POZA ostane, v prehodnih določbah pa bi izvezli določen čas.

MOPE je pojasnil, da spodbude za fosilna goriva nimajo točne definicije in trendi na tem področju tudi drugod ne grejo v pravo smer. Namenska CO2 dajatev je bolj pomembna.

Podnebni svet je opozoril, da bodo prihodki iz sistema trgovanja z emisijskimi kuponi (ETS BRT oziroma ETS 2) po EU direktivi postali namenski. MOPE je pojasnil, da je to v POZA urejeno.

Podnebni svet je poudaril, da imamo **cilj razogljičiti transport. Da bi ta cilj dosegli, bo treba priskrbeti nove prihodke za proračun, saj so ti trenutno zelo odvisni od prihodkov iz trošarin na goriva. Gre za jasen ciljni konflikt, ki je prisoten že dolgo.** Poudaril je, da gre za konceptualni problem.

Sklep 2: MOPE Podnebnemu svetu pošlje analizo stroškov ukinitve spodbud za fosilna goriva.

Primer Avstrije: ima drugačen sistem komercialnih popustov in resno politiko tovora na železnice, omejitve na avtocestah ter višje kriterije glede trdih delcev v primerjavi z Evropo.

Predstavniki MOPE so pojasnili, da se v Sloveniji subvencionira tovor na železnicah, sredstva prihajajo iz Podnebnega sklada.

Povedali so tudi, da bo iz POZA treba **umakniti delež proračuna, ki je namenjen podnebnju.** Težava je, da trenutno ni zanesljivih ocen, koliko proračuna se danes nameni za zelene ukrepe, da bi znali predpisati ciljne deleže za leta vnaprej. Šele lani je bila dogovorjena metodologija, kako v proračunu določiti kaj je »zeleno« (dve kategoriji sta podnebni), do leta 2026 se bo obarval celotni proračun. V prvem poskusu bo najverjetneje za tretjino preveč zadev označenih kot zelenih, kar bo treba prečistiti.

Z MF so se dogovorili, da se vzpostavi sistem nadzora kakovosti samoocenjevanj resorjev, da se bo preverjala utemeljenost teh podatkov. Časovnica bo ustrezno določena: ko bomo imeli dobre podatke, bomo določili delež. V sklopu teh razprav so določili, da bo MF nadziral metodologijo, MOPE pa kakovost podatkov.

POZA gre v naslednjih dneh v drugi krog medresorske obravnave. MOPE si želi, da bi ga vlada sprejela v oktobru.

K točki 4 – Razprava o Celovitem nacionalnem podnebnem načrtu (NEPN)

g. Pregled glavnih sprememb v končni verziji

Glavne spremembe so naslednje:

- glede na verzijo 4.2. je nekaj manjših sprememb pri ciljih (nanašajo se na pripombe iz javne obravnave);
- večja sprememba pri ciljih: ne gre več za "ukinitve", ampak za "ukinjanje subvencij, ki so v nasprotju s cilji zmanjšanja emisij CO2;

- več manjših, ki se dotikajo ciljev pri ukrepih, npr. glede na odgovornost rokov; večje izhajajo iz medresorskega usklajevanja z MF: glede namenskosti CO2 in ukinjanja okolju škodljivih subvencij; proračun za zeleno;
- spremembe pri prostoru: gre za to, da so se operativno vloge bolj opredelile in nekateri ukrepi so se malo izčistili;
- v poglavju 4 ni sprememb;
- vključeni so bili omilitveni ukrepi iz okoljskega poročila;
- iz javne obravnave je bilo veliko pripomb upoštevanih, a ne gre za velike spremembe;
- na področju prometa je nekaj zadev je še odprtih, a širše gledano niso bistvene pripombe, npr. kako navesti kazalnike; kar ne bo mogoče, bo podrobneje opredeljeno v Prometni strategiji.

Podnebni svet je glede procenta **proračuna za zeleni prehod** predlagal, da se namesto absolutnih ciljev, postavijo koraki do tja. Za vsako leto vsaj nekaj procentov več kot v preteklem letu. Recimo, da smo na 1 %, kakšni so mehanizmi, da pridemo na 60 % v nekaj letih? Vsaj minimum bi morali določiti.

MOPE se je strinjal, da je rast treba podpreti, a številke je treba upravičiti.

K točki 5 – Razno

h. Informacije o nadaljnjem obratovanju TEŠ6 in alternativah za ogrevanje v Šaleški dolini

Predstavniki MOPE so izpostavili, da bi bilo zaprtje TEŠ-6 z vidika podnebja pozitiven ukrep, na drugi strani pa sistem daljinskega ogrevanja prispeva k večji kakovosti zraka v primerjavi z individualnimi kurišči. Ob zaprtju bi se ustavilo onesnaževanje enega dimnika, s tem pa bi bila postavitev več novih dimnikov kontradiktorna osnovnemu namenu. Brez strateškega prehoda na ostale vire energije, se bodo ljudje odločali za kurilne peči namesto čistejših virov energije. V dopisih smo bili obveščeni o začetku aktivnosti znotraj skupine HSE v smeri izločitve termodivizije TEŠ in premogovnika v izogib insolvenčnim postopkom. S stališča poslabšanja javne storitve je to slaba novica, saj bi se podražilo ogrevanje, kar bi generiralo odklapljanje odjemalcev in iskanje začasnih rešitev. Sistem daljinskega ogrevanja trenutno še nima alternative, RS pa je med danimi roki za prehod izbrala letnico 2033 oz. prej, v kolikor drugi kazalci narekujejo takšno določitev. TEŠ-6 ima že nekaj let težave zaradi visokih cen in posledičnih visokih kapitalskih vložkov, z letom 2019 pa se so začele tudi težave dokapitalizacije, pandemija in vojna v Ukrajini.

Člani Podnebnega sveta pri tem svetujejo, da se odklope od toplotnega sistema pokrije s toplotnimi črpalkami. Gre za koristen ukrep, saj povprečni izpusti delcev niso tako problematični kot »superemiterji«. Individualne rešitve so lahko dobre, vendar bo potrebno zagotoviti subvencije na toplotne črpalke in se posvetiti reševanju vprašanja energetske revščine. Država mora prevzeti aktivno vlogo, ker se bodo ljudje sicer odločali za cenejše in manj trajnostne rešitve – npr. ogrevanje na drva. Vir, ki dominira – daljinsko ogrevanje na lesno biomaso (DOLB) – ni najboljši, saj generira sekundarne izpuste (nastale v atmosferi iz izpustov plinov), kar je formalno spregledano, zato so toplotne črpalke veliko boljše rešitev. Država mora zgotoviti pomoč tistim, ki so pomoči potrebni, v začetni stopnji pa možnost zlorab ni bistvenega pomena.

Člani Podnebnega sveta so ob tem ministrstvo pozvali, naj bodo subvencije v čim krajšem času preusmerjene stran od fosilnih goriv. Ustvariti se mora izračun oz. pregled namenskosti subvencij in slediti dobičkom, ki niso šli v proračun. Pregled vseh subvencij bi postavil okvir za ostale številke, ki smo jih obravnavali. Člane je zanimalo tudi, ali ima država namen ohraniti TEŠ kot strateško rezervo, saj sklicevanje na energetske revščine kmalu ne bo več zadosten argument.

Razmere na energetskem trgu so zelo negotove, zato že danes TEŠ obratuje občasno in ne s polno močjo, saj se tržno prilagaja. V prihodnosti se bo to še stopnjevalo. Predstavniki ministrstva so opozorili na možne scenarije, kjer bi TEŠ v naslednji fazi denimo obratoval zgolj pozimi, možen pa je tudi scenarij prehitrega zaprtja, kjer se lahko v kriznem obdobju izkaže, da je bilo zaradi potreb zaprtje preuranjeno. Na tovrstne odločitve bo vplivalo več dejavnikov, pogojenih z reševanjem socialnih in ogrevalnih problemov. Celokupno bo delež emisij iz TEŠ že letos padel, drugo in vsako naslednje leto pa še bolj.

Podnebni svet je pri tem izrazil stališče, da izpostavljanje nevarnosti socialne bombe predstavlja močen argument v prid subvencij. Hkrati pa nam bi izračun sredstev, ki so se za obratovanje TEŠ že porabila in s tem nastali oportuniteti stroški, dal dober argument, da se proces opuščanja TEŠ pospeši. Od začetka projekta je znano, da bo prišel do te točke, javnost pa ne bo dobro sprejela informacije, da je za subvencije bilo izgubljenega še več denarja.

Sklep 3: Podnebni svet bo sprejel končno stališče glede škodljivih subvencij za fosilna goriva.

Rok je do konca tega tedna.

i. Zakon o cestninjenju

Dodana je bila nova točka pod razno, Podnebni svet je zaprosil za informacije glede sprejema Zakona o cestninjenju in stališča, ki jih je MOPE zagovarjal k okviru priprave predloga zakona. MOPE bo Podnebnemu svetu posredoval stališča.

Sklep 4: Podnebni svet bo sprejel stališče o Zakonu o cestninjenju.

j. Zaznamek glede Zakona o varovanju okolja

Zakon o varovanju okolja je v javni obravnavi in Podnebni svet opozarja, da je bilo **urejanje javnih površin izbrisano iz seznama obveznih lokalnih gospodarskih javnih služb** v zakonu. Ob tem so člani povedali, da že imajo zagotovila MOPE in MNVP, da se to popravi. Kljub temu želi Podnebni svet izpostaviti, da je takšen zdrs simptomatičen glede na stanje in mnenje o pomenu javnih površin – kakšna pričakovanja družba gradi do javnih površin, zelenja, ozelenjevanja, in funkcij, ki jih ima na različne sisteme v soočanju s podnebnimi spremembami?

Država se ne sme umakniti iz regulacije, ki bi lahko na strokovno kompetenten in enakovredno kakovosten nivo v vseh občinah pripeljala ravnanje s tem področjem. Trenutno je to preveč selektivno – občine lahko to urejajo, če želijo. Upravljanje s temi površinami je neambiciozno, komunalna dejavnost in infrastruktura se ne razvijata glede na pričakovanja in potrebe.

Različne mednarodne inštitucije z različnih področij govorijo o tem, da so te površine in njihovo upravljanje nekaj, kar lokalne skupnosti ne morejo delati same. Za to je potreben sistemski ukrep. Država ne more zagotavljati zgolj denarja za to področje, ampak nuditi strokovno podporo; gre lahko za nepopravljive napake (npr. milijoni za zasaditve, ki ne bodo delovale).

MOPE je zagotovil, da gre za pomoto, sporočilo bo prenesel MNVP, ki je za to primarno odgovoren. V pripravi je bil nov skupni Zakon o gospodarskih javnih službah varstva okolja – obsegal je službe na področju odpadkov, voda, površin. Dosežen je bil dogovor, da področja odpadkov ne bo več vključeval, zato MOPE ni več del tega zakona.

Podnebni svet razume omenjeno rešitev, pri tem pa je poudaril, da je naloga urejanja javnih površin preveč razpršena, stanje pa je kritično. Problem je, da se s tem nihče zares noče ukvarjati na ravni države.

k. Razdelitev nadaljnjega dela med člani Podnebnega sveta

Člani si bodo razdelili nadaljnje delo na sektorje (pričakuje se podajanje pripomb, komentarjev in predlogov):

- biomasa v povezavi z zdravjem (Griša Močnik, Hojka Kraigher),
- urbanizem (Maja Simoneti),
- transport (Žiga Zaplotnik),
- energetika.

Sklep 5: Člani Podnebnega sveta do konca leta podajo predloge glede štirih področij. Predsednik Podnebnega sveta pošlje opomnik po e-pošti, da se zadeve natančno določijo.

Pripravila:
Klara Poličnik
svetovalka

dr. Žiga Zaplotnik
predsednik Podnebnega sveta